

Įdomi ir naudinga informacija apie eilėse vartojamus spalvingus žodžius

Sonetas – lyrikos žanro, kanoniškos strofinės sandaros ir kanoniško rimavimo 14 eilučių eilėraštis.

Sonetas būna dviejų rūšių – itališkasis (Petrarkos) ir angliškasis (Šekspyriškasis). Itališkąjį sonetą sudaro 2 ketureiliai ir 2 trieiliai, o šekspyriškąjį - 3 ketureiliai ir 1 dvieilis. Soneto ketureiliai dažniausiai būna aprašomojo arba pasakojamojo pobūdžio, o trieiliai ir dvieiliai – apibendrinamojo, filosofinio. Eilutės paprastai rimuotos.

15 sonetų ciklas vadinamas sonetų vainiku, kurio kiekvienas sonetas pradedamas prieš jį einančiojo baigiamąją eilutę, o paskutinis sonetas (magistralas) susideda iš visų sonetų pirmųjų eilučių.

Bene žymiausias sonetų rašytojas buvo Renesanso laikotarpio anglų dramaturgas ir poetas Viljamas Šekspyras, parašęs 154 sonetus. 1826 m. pasirodė Adomo Mickevičiaus taip pat garsus sonetų rinkinys „Krymo sonetai“. Jame sudėti sonetai, tremties metu Kryme parašyti lenkų kalba, Petrarkos stiliumi.

Atsiradimo istorija

Soneto formą XIII a. pradžioje sukūrė Sicilijos notaras ir poetas Džiakomas da Lentini. Jo sukurta struktūra skyrėsi nuo šiandieninio soneto, kuris yra žymiai supaprastėjęs.

Vieno pirmųjų sonetų, vadinamojo sonetus retrogradus, kiekviena eilutė turėjo būti savarankiška, išbaigta mintis, taip pat privalo būti surimuotos eilučių ne tik pabaigos, bet ir pradžios. Šiandien šio poezijos žanro struktūra nėra tokia griežta.

Sonetas lietuvių literatūroje

Pirmieji lietuviški sonetai, parašyti Andriaus Vištelio bei Vinco Kudirkos, buvo išspausdinti atitinkamai laikraščiuose Aušra ir Varpas.

Lietuvių poetai, rašę arba rašantys sonetus:

Maironis

Pranas Vaičaitis

Vincas Mykolaitis-Putinas

Jonas Aistis

Antanas Venclova

Eduardas Mieželaitis

Vytautas Mačernis

Vacys Reimeris

Justinas Marcinkevičius

Antanas A. Jonynas

Antanas Gailius

Soneto formą išbandė daugelis kitų XIX a. pab. – XX a. I pusės poetų.

XX a. pabaigoje lietuvių poezijoje soneto žanrą atgaivino Aidas Marčėnas.

Arėjas (gr. ἄρῆς; „vyras“, „patinas“, „kova“) graikų mitologijoje – karo dievas. Jis yra Dzeuso ir Heros sūnus. Pasak kai kurių legendų – Afroditės vyras. Jo atitikmuo romėnų mitologijoje – Marsas.

Arėjas buvo garbinamas daugiausia Trakijoje. Nors poezijoje ir mituose Arėjas dažnai minimas ir yra svarbus, jo kultas buvo menkai išplėtotas. Netgi tada, kai jis buvo labai gerbiamas dėl to, kad buvo įtrauktas į kitų dievų tarpą, jis neturėjo savo šventyklos, o dalinosi Tėbų šventykla su Afrodite.

Arėjas Enialijus buvo kartais naudojamas kaip Arėjo epitetas. Įdomiausia, kad Mikėnuose lentelėse minimas dievas Enialijas, kai tuo tarpu arėjas yra tik dažnai pasitaikantis daiktavardis, reiškiantis „karą“. Ilgainiui Enialijas buvo pažemintas iki didvyrio statuso (minimas Iliadoje), o **Arėjas** paaukštintas iki dievo. Enialijas išliko tik kaip kulto tradicijos vardas keliuose aspektuose, daugiausia pastebimas vyriškumo priesaikos ceremonijoje Atėnuose.

Piligrimas (lot. peregrinus – svetys, užsienietis) – asmuo, išsiruošęs į piligriminę kelionę, norėdamas aplankyti kokią nors šventą vietą. Paskata piligriminei kelionei gali būti siekis gauti nuodėmių atleidimą, įžado vykdymas, viltis, kad tam tikroje vietoje bus išklaudytos maldos, pagyta nuo ligos. Tikslas yra tam tikra šventa laikoma vieta, pvz., bažnyčia.

Senovėje tam tikros vietos, pvz., olos, arba šventyklos laikytos ypatingai šventomis ir buvo lankomos piligrimų. Žymiausia graikų pasaulio piligrimų lankoma vieta buvusi Efeso Artemidės šventykla.

Nuo pirmosios šventovės pastatymo viena svarbiausių pasaulio piligrimų lankomų vietų yra Jeruzalė, kuri laikoma šventu judėjų miestu. Šiais laikais miestas šventu laikomas visų trijų monoteistinių pasaulio religijų: judėjų, krikščionių ir musulmonų.

Krikščionių piligrimai vėlyvojoje Antikoje ir Viduramžiais[taisyti | redaguoti kodą]

IV a. pasklidus žiniai, kad imperatorienė Helena Jeruzalėje rado Jėzaus nukryžiuojimo kryžiaus relikvijų, padaugėjo į Jeruzalę vykstančių piligrimų. Tarp jų buvo ir daug moterų, pvz., vienuolė Egerija, pasiturinti romėnė Paula su dukterimi Eustochium, kurios priklausė šventojo Jeronimo ratui, taip pat šventoji Melanija ir jos to paties vardo senele.

Anksčiausia rašytiniuose šaltiniuose minima krikščionių piligrimų kelionė į Šventąją Žemę vyko 333 m. sausumos keliu iš Bordo į Jeruzalę; tai yra užfiksuota Itinerarium Burdigalense, lotynų kalba parašytame kelionės vadove, kuriame nurodomi kelionės etapai. Didelę reikšmę netrukus įgavo ir apaštalų Petro ir Pauliaus palaidojimo vieta Romoje. Viduramžiais žinomiausia piligrimų lankoma vieta tapo Santjago de Kompostela.

Piligrimai ir Reformacija

Žymiausi Reformacijos veikėjai - Cvinglis, Kalvinas bei Martinus Liuteris nepalankiai žiūrėjo į piligrimus, siedami tai su prietarais ir paplitusia prekyba indulgencijomis. Norvegijoje priėmus liuteronybę piligrimams grėsė net mirties bausmė.

Naujųjų laikų piligrimai

Skirtingai nuo protestantų Katalikų bažnyčia skatina piligrimines keliones. Piligrimų lankomos vietovės paprastai yra patvirtintos ir pripažįstamos Katalikų bažnyčios, nors piligrimais vadinami ir lankantys oficialiai nepripažintas vietas, pvz., Medžiugorę. Per paskutinius kelis šimtmečius svarbiomis piligrimų lankomomis vietomis tapo Lurdas ir Fatima.

Nojus (Noahas; sen. hebr. Nōah) žydų mitologijoje (judaizme ir krikščionybėje) – pagrindinis Pasaulio tvano herojus, tipologiškai ir genetiškai artimas šumerų-akadų, mitologiniams veikėjams Ziusudrui, Atrachasisui ir Utnapiščiui.[1]

Nojaus istorija aprašoma Toroje, Pradžios knygoje. Istorija pasakoja, kad jis buvo vienintelis savo laikų teisus žmogus. Dievas įpykęs dėl žmonių pasileidimo nutarė sunaikinti žmoniją. Nojui Jis liepė pastatyti laivą, kuriuo **Nojus** ir jo šeima (viso 8 žmonės) išsigelbėjo, tuo tarpu kai kiti žmonės žuvo vandenyje. Po ilgo plaukiojimo laiko, Nojus išsilaipino ir prasidėjo naujoji žmonijos era.

Pasakojimas teigia, jog Dievas sudarė su Nojumi ir būsimais jo palikuonimis Sandorą: pažadėjo niekada nebesunaikinti žmonijos, siūsdamas tvaną. Kaip šios Sandoros ženklas danguje pasirodžiusi vaivorykštė.

Nefertitė (senovės egiptiečių kalba – Nfr.t - jy.tj, pirminis tarimas Nafteta, kas reiškia "gražioji atėjo") – faraono Echnatono (Amenhotepo IV) vyriausioji žmona.

XVIII dinastijos atstovė, tuo metu laikyta viena gražiausių Egipto moterų, o ir šiandien ji tebelaikoma moters gracijos ir grožio simboliu. **Nefertitė** galėjo valdyti ir pati, pasivadinusį Nefertuaten-Nefertite vardu trumpai po savo vyro mirties prieš Tutanchamonui tampant faraonu. Šiais laikais ją garsina biustas, eksponuojamas Berlyno Naujajame muziejuje („Neues Museum“), ypač vertinamas dėl to, kad puikiai iliustruoja senovės egiptiečių dėmesį veido proporcijoms. Ši skulptūra, priskiriama skulptoriui Tutmoziui, buvo vienas labiausiai kopijuotų meno kūrinių senovės Egipte. Nefertitės skulptūrinis portretas buvo aptiktas 1912 metais Amarnos mieste (tarp Kairo ir Luksoro), Tutmozio dirbtuvėje, archeologinių kasinėjimų metu.

Apie Nefertitės kilmę nėra tiksliai žinoma, tačiau populiariausia teorija teigia, kad ji yra karininko Ay, vėliau tapusio faraonu, duktė. Kita teorija teigia, kad ji buvo Mitanijos (šiaurės vakarų Mesopotamijos dalis) valdovo dukra, kurią penkiolikos metų ištekino už pagyvenusio Egipto faraono Amenhotepo III. Tačiau sutuoktinis greitai mirė, o **Nefertitė** tapo jo sūnaus, Amenhotepo IV, kuriam tuo metu tebuvo dvylika metų, žmona.

Antroji santuoka, jeigu remtumės įvairiais meno kūriniais, buvo gana sėkminga, randama daug šaltinių, vaizduojančių jų stiprią meilę. Ankstyvuosiuose reljefuose jie vaizduojami kaip neišskiriami įsimylėjęliai. Gana dažna scena – faraonas su žmona važiuoja karietoje, ji sėdi vyrui ant kelių, o šis Nefertitę viešai bučiuoja, vėliau Echnatonas į savo himną saulės dievui Atonui įdėjo ir kelias eilutes, skirtas Nefertitei. Manoma, kad būtent žmonos skulptūros buvo pastatytos valdovo sarkofage tam, kad saugotų jo mumiją, nors paprastai tai būdavo patikima moteriškos lyties deivėms.

Taip pat yra išlikę meno kūrinių, iš kurių matoma, kad faraonė buvo beveik tokia pati įtakinga, kaip ir jos vyras: maždaug penkerius Amenhotepo IV valdymo metus reljefuose ji vaizduojama beveik dukart dažniau nei sutuoktinis, o kartą ji pavaizduota tipiška valdančio faraono poza – trenkianti priešui. Iš to galima spręsti, kad Nefertitė buvo viena iš įtakingiausių moterų Egipto istorijoje.

Nefertitė dažnai vadinama gražiausia (viena iš gražiausių) visų laikų moterų. Tiek jaunystėje, tiek ir vėliau jai buvo skiriama daugybė komplimentų. Karnake yra išlikęs toks įrašas: „įpėdinė, malonių pilnoji, kerinčioji, dalinančioji laimę, malonumų valdovė, mylimoji, karaliaus širdies minkštintoja jo namuose, maloniai kalbančioji, mylimoji žemutinio ir aukštutinio Egipto valdovė, mylinčioji didžiojo faraono žmona, dviejų šalių valdovė *Nefertitė*.“

Tiesa, ji taip pat turėjo ir konkurenčių ir nebuvo vienintelė Echnatono meilė. Manoma, kad didžiausia iš jų buvo Kija, kurią faraonas pamilo praėjus keleriems metams po vestuvių. Ir nors senovės Egipto įstatymai neleido valdovui padaryti Kijos teisėta žmona, ji vis kilo rūmų hierarchijoje, jai buvo suteiktas „jaunojo karaliaus“ rangas, o ant rūmų sienų ėmė vis dažniau rodytis jų portretai su maža dukrele. Tačiau vėliau Kija paslaptimis aplinkybėmis prarado savo statusą.

Echnatonas istorijoje geriausiai žinomas dėl bandymo įvesti Egipte monoteistinę religiją. Manoma, kad *Nefertitė* aktyviai palaikė savo vyro vykdomas reformas, kai kur netgi teigiama, kad ji ir buvusi jų iniciatorė. Tikrai žinoma tai, kad faraonė buvo naujosios religijos šventikė, atsidavusi savo kulto atstovė, dalyvavo apeigose atlikdama dievo žmonos vaidmenį. Kitaip nei kitos vyriausiosios žmonos, ji yra vaizduojama dalyvaujanti ir kasdieninėse apeigose, kartojanti tuos pačius gestus ir aukojanti tas pačias aukas kaip ir karalius. Iki jos tradiciškai ryšį su dievu palaikė tik faraonas, tačiau tuo metu jis prasiplėtė ir ėmė apimti dievą ir karališkąją porą.

Nefertitė ir rengėsi taip pat, kaip buvo manoma rengiantis Dievo žmoną: nuo pirmojo pasirodymo Karnake ji dėvėjo tą pačią prigludusią mantiją, surištą raudona juosta, kurios galai kabo priekyje, nešiojo vienodą trumpą šukuoseną, kartais pakeisdama ją karūna su dviem snapais ir disku tarp jų. Vėliau Nefertitė pakeitė savo aprangą ir ėmė atkartoti deivės Tefnut, Atono žmonos ir dukters, aprangą. Po ketverių valdymo metų faraonė ėmė dėvėti tokį patį, kaip šios deivės, galvos apdangalą. Tuomet ji imta vadinti pačia Tefnut. Taip Nefertitė tapo lygi savo vyrui, kuris buvo Saulės dievo atvaizdas žemėje.

Echnatono valdymui artėjant į galą, *Nefertitė* dingo iš Egipto istorinių įrašų. Daugelį metų mokslininkai manė, kad ji neteko valdovo malonės, bet vėliau išsiaiškinta, jog tai buvo Kija, ilgą laiką buvusi pagrindinė Nefertitės konkurentė. Įmanomas variantas, kad valdovė mirė būdama maždaug trisdešimties metų, tačiau dėl to mokslininkai dar ginčijasi, kadangi gana greitai po jos dingimo Echnatonas ėmė dalintis valdžią su kitu asmeniu, kas, manoma, gali būti *Nefertitė*, taip pat kaip ir vyras, pakeitusi vardą iš Nefertuaten, pridėjusi -aten dievo Atono garbei (išvertus tai reikštų „Atonas spinduliuoja, (nes) gražioji atėjo“. Kitas vertimo variantas – „ideali dėl Atono idealumo“).

Kiti šaltiniai teigia, kad tuo galėjo valdyti du pagalbiniai valdovai – *Nefertitė* ir jos sūnus. Egzistuoja dar daug teorijų, tačiau populiariausioji teigia, kad *Nefertitė* pergyveno savo vyrą, tačiau mirė taip pat gana jauna nuo tuo metu Egipte siautėjusios šiltinės.

Palaiškų likimas nežinomas. Manoma, jog juos galėję sunaikinti Nefertitės priešai arba paslėpti tie, kurie ją mylėjo. Manoma, kad *Nefertitė* buvo palaidota Egipto šiaurėje, tačiau vėliau pervežta į Tebus, ir Karalių slėnis tikrai galinti būti jos mumijos amžinojo poilsio vieta.

Erotas (gr. Ἔρως, Eros) – graikų mitologijoje meilės, vaisingumo, geismo ir sekso dievas. Erotą atitinkąs romėnų Kupidonas ('geismas'), taip pat žinomas kaip Amūras ('meilė'). Jis dažnai siejamas su Afrodite. Jis yra panašus į Dionisą, kartais siejamas su Eleuterėju (Eleutherios 'išlaisvintojas'). Eroto mylimoji – Psichė (žr. Erotas ir Psichė).

Kilmė

Eroto kilmės teorijos yra dvi:

Pagal Hesiodą, jis yra vienas pirmųjų dievų, kurie atsirado iš Chaoso. Dievybė, kuri kontroliuoja ne tik meilę, geismą, bet ir kūrimą. Erotas buvo taip pat pirmasis gimęs šviesos dievas, taip subalansuodamas tvarką kosmose. Pagal Hesiodo Teogoniją, garsųjį graikų pasaulio sukūrimo mitą, Erotas atsirado iš Chaoso kartu su Gaja (Žeme) ir Tartaru (Požemio pasauliu). Pagal Aristofano pjesę „Paukščiai“, jis išsiritė iš kiaušinio, kurį padėjo Naktis pastojusi nuo Tamsos. Eleusino „Misterijose“ jis buvo garbinamas kaip Protogonas, pirmagimis.

Vėliau Antikoje **Erotas** yra Afroditės ir Arėjo arba Hefaisto sūnus, arba Poro ir Penijos, arba Iridės ir Zefyro. Šis Erotas yra Afroditės pagalbininkas, valdantis pirmąją meilės jėgą ir nukreipiantis ją į mirtinguosius. Jo vaidmuo – sujungti „Meilę“ su „Karu“ arba „Ugnimi“. Kai kuriuose mituose jis vaizduojamas kaip žaismingas, dažnai sukeliantis bėdų dievams ir mirtingiesiems; kituose mituose jis protingai valdo savo galią, kartais nevykdydamas savo motinos Afroditės ir kitų dievų norų manipuliuoti mirtingųjų gyvenimais. Kai kuriose versijose jis turi brolius: Anterą – netrokštamos meilės įkūnijimą, ir Himerą – geismo ir aistros personifikaciją.

Vaizdavimas

Erotas mene dažniausiai yra vaizduojamas kaip sparnuotas mažas berniukas arba kūdikis su savo nedideliu lanku ir strėlėmis rankose. Jis turi dviejų rūšių strėles: auksines su balandžio plunksnomis, kurios sukelia meilę, ir kitas geležines su pelėdos plunksnomis, kurios sukelia abejingumą. Poetė Sapfo aprašė jį kaip „saldžiai kartų“ ir „žiaurų“ savo aukoms, jis taip pat yra apibūdinamas kaip nesąžiningas, išdykęs ir charizmatiškas. Pagal senovinį identifikavimą su Protogonu ir Faniu (Phanes), jis yra pagražintai vaizduojamas kaip bulius, gyvatė, liūtas, ir su avino galva.

Erotas ne visada buvo suvokiamas kaip vaikas, tai daugiau dėl Kupidono atvaizdu paremtos romėnų tikėjimo sistemos įtakos. Graikų religijoje jis buvo jaunuolis, paauglys, o tai – visiška priešingybė vaikui vystyklusose.

Galilėjas Galilėjus (it. Galileo Galilei; 1564 m. vasario 15 d. Pizoje – 1642 m. sausio 8 d. Florencijoje) – italų astronomas, matematikas, filosofas ir fizikas.

Galilėjus prisidėjo prie teleskopo tobulinimo, astronominių atradimų, palaikė Koperniko idėjas.

Biografija

Gimė 1564 m. vasario 15 d. Italijoje, Pizos mieste, čia mokėsi, įstojo į universitetą, tačiau nebaigė jo dėl finansinių sunkumų.

Vėliau, būdamas 25 metų,[1] pradėjo dėstyti matematiką Pizos universitete, šiek tiek vėliau persikėlė į Paduvos universitetą, kur dėstė geometriją, mechaniką ir astronomiją iki 1610 metų. 1610 m. aprašė savo atradimus knygoje „Žvaigždžių pasiuntinys“, kuri tapo viena iš skaitomiausių knygų Italijoje ir kitose šalyse.[2] 1612 m. paskelbė darbą „Svarstymai apie kūnus, kurie yra vandenyje, ir apie tuos, kurie jame plaukia“.[3] Palaidotas Santa Croce bazilikoje, Florencijoje. 1638 m. Olandijoje buvo išleistas jo veikalas „Pokalbiai ir matematiniai įrodinėjimai apie dvi naujas mokslo šakas“, kuris padėjo pamatus medžiagų mechanikos mokslui.[4]

Išradimai

2009 m. Lietuvos pašto ženklas, skirtas Galilėjui

Galilėjui klaidingai priskiriama teleskopo atradimo garbė, tačiau jis buvo vienas pirmųjų efektyviai panaudojusių teleskopą dangaus stebėjimui. Naudodamasis 1608 metais Nyderlanduose išrasto teleskopo brėžiniais jis pats susikonstravo aštuonis kartus didinantį teleskopą, o vėliau jį patobulino iki 20 kartų didinančio. **Galilėjus** 1610 metais atrado keturis didžiausius Jupiterio palydovus, Mėnulio kalnus, Veneros fazių kaitą, taip pat buvo vienas pirmųjų europiečių, stebėjusių Saulės dėmes (kinai dėmes stebėjo žymiai anksčiau). Pirmasis pasisakė prieš manierizmą. Idėjų semtis siūlė iš realaus gyvenimo.

Atrado švytuoklės švytavimo dėsnį ir sukonstravo hidrostatinės svarstyklės kietųjų kūnų tankiui matuoti. 1589 m. tapęs matematikos profesoriumi, pasvirusiame Pizos bokšte tyrė laisvojo kritimo dėsnį. Pasisakė už Koperniko heliocentrinę sistemą, užsitraukdamas Katalikų bažnyčios nemalonę. Už scholastinės Aristotelio fizikos neigimą 1632 m. jam teko stoti prieš inkvizicijos teismą. Iš pradžių priverstas tylėti, vėliau, grasinamas kankinimais, atsisakė savo pažiūrų. Nuo 1633 m. laikytas namų arešte. Jo konfliktas su Bažnyčia įkvėpė daugelį žymių rašytojų (pvz., Bertoldą Brechtą). Praėjus daugiau kaip trimis amžiams po Galilėjaus mirties, popiežius Jonas Paulius II Katalikų bažnyčios vardu pripažino, kad su Galilėjumi buvo elgtasi neteisingai.

Temidė graikų mitologijoje – teisingumo deivė, viena iš Urano ir Rėjos dukterų.

Eschilo kūryboje tapatinama su Gaja arba vadinama Gajos dukterimi. Tai, kad šios deivės tapatinamos arba nurodoma panaši jų kilmė išreiškia idėją, kad visuomeninio gyvenimo dėsniai, kuriuos simbolizuoja teisingumo deivė Temidė, iš esmės priklauso nuo gamtos dėsnių. Žemės tvarka yra nekintamas dėsningumas: todėl Gaja – Žemės tvarka ir **Temidė** – Įstatymo tvarka susiję tarpusavyje.

Teisingumo ir tvarkos deivė **Temidė** priskiriama prie Olimpo dievų ir stovi prie Dzeuso sosto. Vyriausiajam dievui paliepus, ji sukviečia dievus Olimpe ir liaudies susirinkimus Žemėje.

Dzeuso žmona

Po Metidės ji buvo antroji Dzeuso žmona. Dzeuso ir Temidės vaikai – horos: Eunomija, Dikė, Eirenė (dažniausiai minimos trys pirmosios kartos horos, trys antrosios kartos horos Aukso, Karpo ir Talo, dar minimos trys trečiosios kartos deivės, bei retai dar dvylika valandų horų) ir likimo deivės moiros: Klotonė, Lachesė, Atropė. Moirų rankose net paties Dzeuso likimas. Jos valdo tiek mirtingųjų, tiek dievų likimą. Moira Klotonė verpia žmogaus likimo siūlą, ji lemia žmogaus amžių. Moira Lachesė nežiūrėdama ištraukia žmogui tenkantį burtą. Moira Atropė viską, ką paskyrė žmogui jos seserys, susuka į didelį kamuolį, o tai, kas susukta į likimo kamuolį, yra neišvengiama. Moiros rūščios, nepermaldaujamos, nepaperkamos. Pirmosios trys horos buvo metų laikų deivės, antrosios – simbolizuoja įvestą tvarką ir jos įstatymus, trečiosios – gerovės ir turto, ketvirtosios – dvylika dienos valandų. Horos įkūnija ne tik gamtos dėsnius, atspindinčius metų laikų kaitoje, bet ir įvestą tvarką ir jos įstatymus, turtą, bei dienos darbo ritmą.

Mitai

Apolono kulto centre Delfuose **Temidė** buvo antroji pranašė po Gajos. Ją pakeitė Febė antroji Gajos duktė. Temidė žinojo ateitį. Ji išpranašavo (tą pranašystę kaip paslaptį papasakojo Prometėjui) ir Dzeusui, troškusiam sidabrakojės jūrų deivės Tetidės į žmonas, kad vienas Tetidės sūnų būsiąs stipresnis už savo tėvą. Dzeusas išsigando Krono likimo ir su Tetide apvesdino mirtingąjį Pelėją, Tesalijos Fitijos valdovą.

Temidė

Temidės skulptūra Vilniaus rotušėje

Ji padėjo Deukalionui ir Pirai išgyventi tvaną ir žemę naujai apgyvendinti. Jiedu nuėjo į Temidės šventyklą ir paprašė pagalbos. O **Temidė** jiems ir liepė, išėjus iš šventyklos mėtyti per petį „savo didžiosios motinos kaulus“ (motina – Žemė, kaulai – akmenys). Nusileido Deukalionas ir Pira nuo kalno, prisidengė galvas, atsirišo diržus ir ėmė mėtyti akmenis per petį. Uolų akmenys pamažu ėmė minkštėti ir formotis į tam tikrus pavidalus, pamažu buvo galima atpažinti žmonių figūras.

Iš drėgno molio išėjo kūnai, raumenys, iš kietesnių – kaulai. Nedingo ir akmenų gyslos, jos tapo žmogaus kūno gyslomis. Taip ir atgimė žmonių giminė.

Temidė įspėjo ir Atlantą apie tai, kad vieną dieną ateis Dzeuso sūnus pavogti auksinį Hesperidžių obuolį.

Titanų karo su Olimpo dievais metu Okeanas, Prometėjas ir Temidė liko neutralūs, nepalaikydami nei vienos pusės. Lygiai taip pat Okeanas nepadėjo Kronui sukylant prieš savo tėvą Uraną.

Vaizdavimas

Temidė vaizduojama su raiščiu ant akių – bešališkumo simboliu, vienoje rankoje laikanti kalaviją, o kitoje – svarstyklės (kartais ir su gausybės ragu). Svarstyklės – senovinis nuosaikumo ir teisingumo simbolis. Ant teisingumo svarstyklių sveriami blogis ir gėris, poelgiai, kuriuos mirtingieji atliko savo gyvenime. Pomirtinis žmonių gyvenimas priklausė nuo to, kuri svarstyklių lėkštė nusvers. Kalavijas Temidės rankoje – atpildo simbolis. Jo abi pusės aštrios, nes įstatymas ne tik baudžia, bet ir įspėja.

Temidė – teisingumas, įstatymas, Temidės svarstyklės – teisingumo simbolis, Temidės žyniai – įstatymo tarnai, teisėjai.

Artemidė (gr. Ἄρτεμις) graikų mitologijoje – medžioklės deivė, Dzeuso ir Leto dukra, Apolono sesuo. Artemidės atitikmuo romėnų mitologijoje – deivė Diana, etruskų mitologijoje – deivė Artumė.

Kultas

Artemidė buvo skaistaus mėnulio, medžioklės, laukinių gyvūnų, gydymo, laukinės gamtos, skaistumo ir vaisingumo (vaikų gimimo), deivė, kadangi ji padėjo savo motinai pagimdyti Apoloną. Kaip vaisingumo ir vaikų gimimo deivė ji buvo garbinama daugiausia miestuose. Ankstyvame vystymosi laikotarpyje **Artemidė** buvo indentifikuojama vienodai su Hekate, priešolimpine laukine deive. Vėliau tapo labiau panaši į Seleną, mėnulio deivę, o Apolonas imtas sieti su Heliju, saulės dievu.

Artemidė asimiliavo deivę Kariatiją (Caryatis).

Jos dvasininkės titulas buvo Melisa.

Artemidės kultas nebuvo labai paplitęs Graikijoje, bet už tai Mažojoje Azijoje ji buvo viršiausia dievybė. Miestas Efesas Azijoje yra geriausiai žinomas kaip kulto centras.

Artemidės garbei buvo rengiami festivaliai: Brauronija Brauronijos mieste ir Ortija Spartoje.

Mergaitės, sulaukusios lytinės brandos, buvo inicijuojamos į Artemidės kultą. Prieš susituokiant jų buvo parašoma sudėti visus skaistumo atributus (žaislus, lėles, plaukų kuokštelį) ant Artemidės altoriaus.

Gimimas

Artemidės skulptūra Luvre

Kai Hera sužinojo, kad Leto yra nėščia ir Dzeusas, Heros vyras, yra vaiko tėvas, uždraudė Leto gimdyti vaiką žemyne ar bet kurioje saloje. Leto susirado plaukiojančią Delo salą, kuri nebuvo nei žemynas, nei tikra sala, ir ten pagimdė. Sala buvo apsupta gulbių. Už dėkingumą Delo sala buvo apsaugota keturiais piloriais. Vėliau sala tapo šventa Apolonui. Pagal kitą versiją, Hera pagrobė Eileitiją, vaikų gimimo ir gimdyvių deivę, neleisdama taip Leto pagimdyti. Kiti dievai privertė Hera paleisti ją. Vienaip ar kitaip **Artemidė** gimė pirmoji, ir padėjo gimti Apolonui. Kita versija sako, kad **Artemidė** gimė prieš Apoloną viena diena anksčiau, Ortygijos saloje ir padėjusi Leto perkirsti jūrą keliaujant į Delo salą, kitą dieną gimė Apolonas.

Vaikystė

Būdama trejų metų **Artemidė** paprašė Dzeuso, savo tėvo, sėdėdama jam ant kelio, įvykdyti keletą norų. Ji paprašė padaryti taip, kad ji liktų amžinai skaisti, jos karo vežimą temptų nulėpusiai šunys, ir nimfos taptų jos medžioklių bendražygėmis. Tėvas įvykdė visus jos norus. Visi deivės bendražygiai liko skaistūs, ir ji labai atidžiai saugojo savo ir jų skaistumą.

Apolonas (gr. Απόλλων) graikų mitologijoje – Dzeuso ir Leto sūnus, romėnų mitologijoje – Jupiterio ir Latonės sūnus. **Apolonas** – saulės šviesos dievas, muzikos, poezijos globėjas, mūzų choro vadovas ir pats žymus muzikantas. Žinomas kaip dievas pranašautojas ir gydytojas. Etruskų mitologijoje žinomas kaip Aplas (Aplu).

Pagal graikų mitologiją **Apolonas** turėjo dvynę seserį Artemidę, medžioklės deivę. Vėlesniais laikais jis buvo klaidingai prilyginamas Helijui, saulės dievui, arba jo seseriai Selenei, mėnulio deivei. Literatūriniuose mitologijos tekstuose **Apolonas**, Helijas ir Selena išliko visiškai atskiri dievai.

Vaizduojamas su lanku ir strėlėmis (auksinės strėlės simbolizuoja saulės spindulius, iš čia jo pravardė „auksalankis“).

Kultas

Apolonas turėjo įtaką marui, šviesai, medicinai, šaudymui iš lanko, poezijai, pranašystėms, šokiui, protui, jį garbino kolonistai bei taip pat žinomas kaip kerdžių ir jų bandų globėjas. Apolonas turėjo garsius orakulus Kretoje, Klaro vietovėje ir Branchidėjoje. Jis religinio gydymo dievas, apvalydavo žmogžudžius ir kitus nusidėjėlius.

Apolonas žinomas kaip Mūzų vadovas. Jo atributai: gulgūnė, vilkai, delfinai, lankai ir strėlės, laurų vainikas, kitara (arba lyra) ir plektras. Aukojamasis trikojis yra pranašysčių galių atributas.

Jo garbei kas ketveri metai Delfuose buvo rengiamos Pitinės žaidynės. Apolonui dainuojami himnai, buvo vadinami pajanais.

Apolonas, kaip kolonizacijos dievas, prižiūrėjo kolonijas, ypač didžiąją kolonizaciją 750-550 m. pr. m. e.. Taip pat padėjo Kretos ir Arkadijos kolonistams įkurti Trojos miestą.

Apolono populiarumas (ypač literatūroje) siejosi su harmonija, tvarka, protingumu. Visiškas kontrastas – Dionisas, vyno dievas, kurį charakterizuoja emocijos ir chaosas. Nors šie dievai stipriai kontrastuoja tarpusavyje, vis dėlto graikai manė, kad jie vienas kitą papildo: du dievai – broliai, kai Apolonas žiemą išvyko į Hiperborėją, Dionisui jis paliko prižiūrėti Delfų orakulą.

Apolono kultas atgimė prasidėjus kultūriniam Helenizmo pakilimui, nors yra pagonybės amžininkas. Vienas iš pavyzdžių yra atgimusi grupė vadinama Kyklos Apollon.

Etimologija

Apolonas (angl. Apollo) gali būti kilęs iš ikihelenistinio junginio „Apo-ollon“, tikėtina susijusiu su archajišku veiksmažodžiu „Apo-ell“ ir pažodžiui reiškiančiu „tas, kuris be alkūnių“, t. y. „išsklaidantis“. Jo pagrindinė ypatybė išsklaidytojas, nusako visas dievo įtakos sferas.

Išsklaido baimę, tamsą ir abejones, nes yra protingumo, šviesos ir pranašysčių dievas.

Lyg tvirtovė, sauganti nuo įsibrovėlių, atstumia, išsklaido priešus nuo miesto sienų ir namų durų.

Kaip kolonistų globėjas, jis sąlyginai išsklaido žmones po kolonijas.

Kaip gydymo dievas, išsklaido ligas.

Kaip kerdžių ir jų bandų globėjas, išsklaido plėšrūnus.

Kaip ūkininkų globėjas, išsklaido kenkėjus.

Kaip menų globėjas, išsklaido nesantaiką ir barbarizmą.

Kaip sveikatos ir įgūdžių jaunuoliams teikėjas, išsklaido priešų armijas.

Mitai

Gimimas

Kada Hera (Dzeuso žmona) sužinojo, kad Letonė (Apolono mama) yra nėščia ir Dzeusas, Heros vyras, yra vaiko tėvas, uždraudė Leto gimdyti vaiką žemyne ar bet kurioje saloje. Ji surado plaukiojančią Delo salą, kuri nebuvo nei žemynas, nei tikra sala, ir ten pagimdė. Sala buvo apsupta gulbių. Už dėkingumą Delo sala buvo apsaugota keturiais piloriais. Vėliau sala tapo šventa Apolonui.

Pagal kitą versiją, Hera pagrobė Eileitiją, vaikų gimimo ir gimdyvių deivę, neleisdama taip Leto pagimdyti. Kiti dievai privertę Herą paleisti ją. Vienaip ar kitaip Artemidė gimė pirmoji ir padėjo gimti Apolonui.

Kita versija teigia, kad Artemidė gimė prieš Apoloną viena diena anksčiau, Ortigijos saloje ir padėjusi Leto perkirsti jūrą, keliaujant į Delo salą, o kitą dieną gimė Apolonas.

Vaikystė

Dar būdamas vaikas **Apolonas** užmušė ištvirkusį drakoną Pitoną, kuris gyveno Delfuose šalia Kastalijos upokšnio.

Pagal kai kurias versijas, drakoną užmušė todėl, kad Pitonas mėgino išprievartauti Leto kol ji laukėsi Apolono ir Artemidės. Užmušus Pitoną Delfų orakulas galėjo sakyti savo pranašystes. Kitur sakoma, kad jis užmušė Pitoną, nes jis persekiojo Leto ir ji niekur nerado prieglobsčio, todėl **Apolonas** pervėrė Pitoną strėle.

Admetas

Už tai, kad **Apolonas** užmušė Pitoną, jis buvo nubaustas – devyneriems metams išvarytas iš Olimpo. Per tą laiką jis tarnavo piemeniu karaliui Admetui iš Ferajos Tesalijoje. Kadangi Admetas buvo geras Apolonui, dievas pažadėjo jam, kad kai ateis laikas Admetui mirti, vietoje jo bus leista mirti kitam. Vėliau Admetas įsimylėjo Alkestiją. Jos tėvas buvo karalius Pelėjas. Jis pasakęs, kad tik tada duosiąs sutikimą jų vedyboms, jeigu Admetas vadelios kovos vežimą, traukiamą liūtų, šernų ir kitų laukinių gyvūnų. Apolonas padėjo Admetui įvykdyti užduotį ir pora susituokė. Kai atėjo laikas Admetui mirti, Alkestija sutiko mirti vietoje jo, bet įsikišo Heraklis ir abiem sutuoktiniams buvo leista gyventi.

Kai **Apolonas** grįžo po devynerių metų, jis atėjo užsimaskavęs kaip delfinas ir atsivežė Kretos dvasininkus, kurie padėjo įkurti kultą Delfuose. Jis taip pat palaimino Delfų orakulo dvasininę, padarydamas ją pačia garsiausia ir tiksliausia pranašautoja tuo metu Graikijoje.

Užmušęs Pitoną, Apolonas pamatė ir įsimylėjo Dafnę, medžio nimfą. Erotas į ją iššovė abejingumo strėle. Dafnė išsigando ir pabėgo. Apolonas vijosi driadę Dafnę, Penėjo dukterį, kuri jį atstūmė. Erotas, pavydėdamas Apolono meistriškumui valdyti lanką, savo strėle sukėlė Apolono aklą meilę. Erotas tvirtino, kad jį erzina Apolono dainavimas. Dafnė meldė pagalbos iš upės dievo Penėjaus, ir šis ją pavertė lauro medžiu, kuris Apolonui tapo šventas.

Trojos karas

Apolonas iššovė strėles, užkrėstas maru, į graikų stovyklavietę Trojos kare.

Kai Diomedas sužeidė Enėją, **Apolonas** jį išgelbėjo. Pirmiausia Afroditė mėgino išgelbėti Enėją, bet Diomedas sužeidė ir ją. Apolonas apgaubė Enėją debesiu ir nunešė į Pergamą, šventąją vietą Trojoje. Ten Enėją išgydė Artemidė.

Taip pat yra minima, kad Apolonas padėjęs Pariui užmušti Achilą.

Niobė

Niobė, Amfiono žmona, Tėbų karalienė, gyrėsi esanti viršesnė už Leto, nes jis turėjo keturiolika vaikų – septynis berniukus ir septynias mergaites (niobidus), o tuo tarpu Leto turėjo tik du – Apoloną ir Artemidę. Apolonas užmušė jos sūnūs, kai šie užsiiminėjo atletika, paskutinis iš jų maldavęs pasigailėjimo. Artemidė užmušė Niobės dukteris. Apolonas ir Artemidė naudojo užnuodytas strėles, nors pagal kitas versijas kelių pasigailėjo (dažniausiai minima, kad Chlorisos). Amfionas buvo užmuštas Apolono prie savo negyvų sūnų arba pats nusižudė. Priblokšta Niobė pabėgo į Sipliono kalną esantį Mažojoje Azijoje ir buvo paversta akmeniu, kai verkė, arba pati nusižudė. Jos ašaros tekėjo į Achelojo upę. Dzeusas sustingdė visus Tėbų žmones, kad niekas negalėtų palaidoti niobidų, devintą dieną po jų mirties dievai patys juos palaidojo.

Apolonas įsimylėjęs Kasandrą ir, norėdamas ją suvilioti, pasiūlė jai pranašystės dovaną, bet ši jį atstūmė. Supykęs **Apolonas** davė jai pranašystės dovaną ir prakeikė, taip kad jos pranašystėmis niekas netikėtų.

Panas

Panas iškviatė į muzikos dvikovą Apoloną, lyros dievą, norėdamas išmėginti, kuris iš jų geresnis muzikantas. teisėju pasirinko kalno dievą Tmolą. Panas pūtė švilpyne savo paprastą, nuoširdžią melodiją, suteikdamas didelį pasitenkinimą sau ir savo pasekėjui Midui, kuris tuo metu buvo šalia. Kai Apolonas užgrojo savo lyra, Tmolas iškart nusprendė, kad Apolonas laimėjo. Visi, buvę šalia, su tuo sutiko. Tik Midui nepatiko sprendimas ir sukėlė abejonę sprendimo teisingumu. Apolonas, supykęs dėl tokio Mido įžūlumo, jo ausis pavertė asilo ausimis.

Gigantomachija

Gigantomachijoje Apolonas užmušė gigantą Porfirioną, kai atskubėjo gelbėti Delo salos ir jos nimfų. Apolonas ir Heraklis peršovė po akį Efialtui, kuris vėliau mirė sušaudytas strėlių.

Apolonas ir Hermio gimimas

Dievas Hermis anksti subrendo. Tik gimęs, vidurdienį, jis sukūrė lyrą, išdrožė iš vėžlio kiauto, temstant jis pavogė 15 karvių iš Apolono bandos. Gudriai paslėpęs vogtus gyvulius oloje, kūdikis su nekalta šypsena atsigulė į lopšį. Įsiutęs **Apolonas** surado Hermį ir nuvedė teisti pas Dzeusą. Dzeusas liepė Hermiui grąžinti karves. Išgindamas jas iš olos, **Apolonas** išgirdo nuostabią muziką. Hermis grojo savo sukurta lyra. Sužavėtas **Apolonas** iškeitė karves į paprastą, bet jam iki šiol nematytą instrumentą.

Marsijas

Marsijas buvo satyras, kuris iškvietė Apoloną į muzikinę dvikovą. Marsijas pralaimėjo, o už išpuikimą mesti dievui iššūkį, jam gyvam nudyre odą oloje netoli Kalaenajos Frygijoje. Jo kraujas pavirto į upę Marsiją.

Afrodītė (gr. Αφροδίτη) graikų mitologijoje – meilės ir grožio deivė. Jos dažniausi atributai – obuolys, balandis, rožė, myra, kiškis, mėnulis, delfinas. Nuo IV a. pr. m. e. **Afrodītė** yra dažnai vaizduojama mene (paprastai nuoga). Viena žymiausių šios dievybės statula – Milo Venera.

Afroditės garbei yra pavadintos medžiagos ir priemonės, skatinančios lytinį aktyvumą – afrodisiakai.

Vardai ir jų kilmė

Statula „Afrodītė gražiu užpakaliu“

Afrodītė turėjo nemažai vardų. Romėnų mitologijoje ji vadinama Venera. Dėl gražių sėdmenų graikiškai vadinta Αφροδίτη Καλλίπυγος – „**Afrodītė** gražiais sėdmenimis, užpakaliu“. Pagal menamą gimimo vietą, ji vadinama Kipridė (nuo Kipro salos) arba Citerėja (nuo Kitiro salos).

Afroditės vardas yra neaiškios kilmės. Dažnai jis siejamas su gr. afros – „puta“, bet tai liaudies etimologija[1]. Gali būti, kad vardas iš tikrųjų yra finikiečių kilmės, kadangi dar Herodotas užsimena apie šios dievybės finikietišką kilmę.

Kilmė

Afroditės gimimo versijos yra dvi, pirmoji (senesnė) Hesiodo, antroji – Homero.

Pagal Hesiodo Teogoniją ji kildinama iš kraujo, nutekėjusio Kronui iškastravus Uraną, kuris nutiško ant jūros vandens ir suputojo. Tai paaiškina ne tik jos vardą, „kilusioji iš putų“ (afros – puta), bet ir vieną epitetų, Andiomenė, „atsiradusi jūros paviršiuje“. O dar senesnis mitas ją laiko archaiška chtoniška būtybe. Hesiodas irgi mini, kad iš Urano kraujo radosi erinijos ir titanai.

N. Kunas Hesiodo aprašytąjį Afroditės gimimą atpasakoja taip: Urano duktė Afrodītė gimė iš baltutėlaitės jūrų putos netoli Kiteros salos. Lengvas, švelnus vėjelis atskraidino ją į Kipro salą. Tenai iš jūros bangų išnirusią meilės deivę apsupo jaunosios horos. Jos apgaubė ją auksu spindinčiais drabužiais ir papuošė plaukus kvepiančių gėlių vainiku. Vešliau pražysdavo gėlės ten, kur žengė Afrodītė. Nuostabioji deivė atvyko į Olimpą. Džiugiai sveikino ją dievai. Nuo to laiko auksinė **Afrodītė**, amžinai jauna, žavingiausia iš deivių, visada gyvena tarp Olimpo dievų.[2]

Pagal Homero Iliadą, vėlesniame mite, ji yra Dzeuso ir okeanidės Dionės duktė.

Afroditės grožis

Veneros (romėniškas Afroditės vardas) gimimas, aut. William-Adolphe Bouguereau, XIX a.

Pagal Hesiodą nedera lepiam, lengvabūdei deivei Afroditei stoti į kruviną mūšį. Ji valdo pasaulį žadindama meilę dievų ir mirtingųjų akyse. Niekas negali išvengti Afroditės galios, net dievai, jai nepaklūsta tik Atėnė, Hestija ir Artemidė[2]. Ji apibūdinama kaip aukšta, liekna, švelnių veido bruožų, auksu vilnijančiais plaukais, vainiku dabinančiais jos nuostabią galvą.

Afroditė – grožio ir amžinos jaunystės įsikūnijimas. Kai ji žengia, švytinti savo grožiu ir pasipuošusi kvepiančiais drabužiais, skaisčiau šviečia saulė, vešliau žydi gėlės, iš miško tankmės pas ją skuba laukiniai žvėrys, būriais suleikia paukščiai. Liūtai, panteros ir lokiai nuolankiai glaudžiasi prie jos kojų. **Afroditė** ramiai žengia tarp žvėrių, didžiuodamasi savo grožiu.

Jos palydovės: horos ir charitės, grožio deivės ir gracijos, kurios aprenčia deivę prabangiais rūbais, sušukuoja jos auksinius plaukus ir uždeda jai žėrinčią diademą[2].

Archaiškumas

Deivės archaiškumą paliudija ir juosta, atiduota Herai, kad ši sugundytų Dzeusą. Joje buvo įauti gundantys žodžiai, meilė, aistra, – tai, kas apsvaigina net išminčius. (Homeras, Iliada). Vėliau archaiškoji Afroditė, duodanti seksualumą ir vaisingumą, virsta žaisminga ir koketiška Olimpo deive. Visi paklūsta jai ir net nori vesti. „Odisejoje“ ji – Hefaisto žmona. Šlubas Hefaistas, nagingiausias, bet ir negražiausias dievas, dirba kalvėje, o nuolat jam neištikima Afroditė guli savo miegamajame, šukuoja auksinėmis šukomis ir priima viešias – Herą ir Atėnę. Afroditė rūpinasi trojėnais, todėl Pariui pažada Helenės meilę, jį išgelbsti iš Menelajo. Ji myli trojėnę Anchisą (Enėjas – jų sūnus). Ji myli ir karo dievą Arėją. Galbūt dėl to ir laikyta karingąja deive, Arėja. Apie tai rašo ir Hesiodas, kur jiedu turėjo 5 vaikus: Erotą, Anterą, Fobą, Deimą ir Harmoniją. Tad Hefaistas padaro nematomus tinklus, į kuriuos pagauna Afroditę su Arėjumi meilės glėbyje. Juos pamatę dievai juokėsi, o kai Poseidono paprašytas Hefaistas juos išlaisvina, šiedu iškart išsiskiria – Arėjas nukelia į Trakiją, o **Afroditė** į Kretą.

Afroditės kultas

Afroditė iš pradžių buvusi dangaus deivė, kuri siuntęsi lietu[2]. Mituose apie Afroditę ir jos kultę stipriai pasireiškė Rytų, labiausiai finikiečių deivės Astartės kulto įtaka[2]. Afroditė tapo meilės deive, kurios sūnus – Erotas. Ji, kaip ir finikiečių Astartė, įkūnijo kuriamąsias gamtos jėgas, pripildė kosmosą galinga visa persmelkiančia meile. Žmonės ją įsivaizdavo kaip derlingumo, amžino pavasario ir gyvybės deivę tai išreikšdami epitetais: sodų Afroditė, laukų Afroditė ir pan. Pagal Homero Iliadą, Odiseją visur ją lydi horos ir charitės, nimfos; ją supa gėlės: anemonės, narcizai, rožės, mirtos, lelijos ir t. t. Kaip ir Astartė bei Babilono-Asirijos Ištar, Egipto Izidė yra lydima laukinių žvėrių: vilkų, lokių, liūtų. Juos ji sutramdo ir perteikia meilės aistrą. Ji priartėja prie Kibelės. Afroditė laikyta ir santuokos deive. Ji padeda mylintiems ir baudžia meilės nepripažįstančius (Ipolitą, Narcizą). Ji įkvėpė nedorą meilę Pasifajei ir Mirai, o Hipsipilei ir lemnietėms davė bjaurų kvapą. Vėliau dangiškoji Afroditė (Uranija) buvo priešpastatoma liaudiškajai (Pandemos), kurią Platonas „Puotoje“ laiko vulgaria ir visiems prieinama. Tokia ji nėra siejama su dangumi ir laikoma tik Dionės ir Dzeuso dukra.

Antikos menininkai Afroditę vaizdavo apsirengusią ir tik nuo IV a. pr. m. e. pusnuogę ar nuogą. Dažnai ant vazų buvo vaizduojamos Pario teismo ir kitos scenos.

Garbinimo vietos

Pagrindinė Afroditės garbinimo vieta buvo Kipras, kur jungėsi graikiškieji ir azijietiškieji papročiai.

Afroditės kultas sietas su jūra, šventyklos stovėjo graikų uostuose, salose, ir yra kildinamas iš Azijos. Šventyklos stovėjo Graikijos uostuose, salose: Korinte, Bojotijoje, Mesenijoje, Achajoje, Kretoje, Pafo mieste, Kiteroje. Finikiečiai perkėlė Afroditės kultą į Siciliją.

Finikiečiai atnešė Afroditės kultą į Siciliją, kur nuo Eriko kalno ji gavo epiteta Erikinė. Korinte, Sicilijoje ir kitur esančiose Afroditės šventyklos buvo praktikuojama sakralinė prostitucija.

Buvo garbinama Sirijoje (Efese, Abide, Bible), Lukianas parašė traktatą „Apie Sirijos deivę“.

Romėnų mitologija

Romėnai Afroditę tapatino su Venera, iki tol buvusia sodų, pavasario, žydinčios gamtos deive. Valdant Cezariui ir Augustui Venerą paskelbė romėnų tautos ir Julijų giminės pramote. Pagal Ovidijų balandžio mėnesį moterys švęsdavo Veneros šventę.

Gražiausioji deivė

„Veneros gimimas“, Sandro Botticelli, 1485 m.

Titanas Prometėjas (jo vardas reiškia „numatantis, mąstantis,“) išpranašavo žinąs moterį, su kuria vyriausiasis dievas Dzeusas negalys turėti palikuonio, nes tas atimsias iš tėvo valdžią. Galiausiai Dzeusas, sužinojęs, kad toji moteris yra nemirtinga jūrų nimfa Tetidė, ir norėdamas išvengti pavojaus, ištekino ją už mirtingojo graikų didvyrio Pelėjo. Į jų vestuves liko nepakviesta nesantaikos deivė Eridė, kuri puotaujantiems vestuviniškams numetė aukso obuolį su užrašu „gražiausiajai“, taip sukiršindama deives. Susikivirčio trejetas žymiausių deivių: Dzeuso žmona Hera, išminties ir teisingo karo deivė Atėnė ir meilės bei grožio deivė Afroditė. Išspręsti ginčą, kuri iš jų gražiausia, turėjo Paris (Aleksandras), Trojos karaliaus Priamo sūnus. Iš deivių siūlomų dovanų – galios bei turto, karinės šlovės ir gražiausios pasaulio moters – Paris išsirinko pastarąją, priteisdamas obuolį Afroditei. Gražuolių gražuolė Elena jau buvo ištekėjusi už Spartos karaliaus Menelajo, tačiau jam išvykus, Paris, Afroditės padedamas, pasigrobė Helenę kartu su daugybe turtų. Taip prasidėjo Trojos karas.

Prometėjas („įžvalgas“ arba „numatantis“) graikų mitologijoje – vienas iš titanų. Jis buvo Azijos ir Japeto sūnus. Akusilas ir Aischilas „Prometėjo pančiuose“ mini, kad Prometėjo žmona buvo Hesionė. Nors ir Herodotas mini, kad Prometėjo žmona buvo Klimenė (kitaip dar vad. Azija), bet mano, kad jis paprasčiausiai suklydęs. Dar taip pat yra pora šaltinių, pagal kuriuos jo motina yra laikomos Hera ar Temidė, jie dar labiau neįtikimi.

Nicolas-Sébastien Adam'o Prometėjo skulptūra Luvre (1762 m.)

Titanai, Urano (Dangaus) ir Gajos (Žemės) sūnūs, buvo nepaprastai galingi milžinai, nuvertę nuo sosto senąjį dievą Uraną, savo tėvą. Kai valdžią užgrobė Dzeusas, jie sumanė nuversti nuo sosto ir jį. Norėdami pasiekti dangų, krovė kalnus ant kalnų, tačiau Dzeuso perkūno buvo nublokšti į Tartarą (pragarą). Prometėjas – vienas iš garsiausių titanų. Jis iš dievų pavogė ugnį ir perdavė ją mirtingiesiems. Už šį nusikaltimą buvo žiauriai nubaustas Dzeuso.

Prometėjas buvo pririštas metaliniais pančiais prie Kaukazo uolos, kol, galų gale, jis prasmego žemėn. Pagal kitą versiją, po 30 metų Prometėją išlaisvino Heraklis ieškodamas hesperidžių sodo. Chironas, Heraklio mokytojas, sutiko mirti "vietoj" Prometėjo. Heraklis nušovė iš lanko erelį Etoną ir išlaisvino Prometėją. Prometėjas taip pat jam davė gerų patarimų, pataręs kreiptis į jo brolių Atlantą, ir pasakė kaip įkalbėti brolių jam atnešti auksinius obuolius iš sodo. Dzeusas tai pamatęs neprieštaravo, nes tai tik dar labiau sustiprino Heraklio šlovę.

Titanų karo su Olimpo dievais metu Okeanas, Prometėjas ir visos titanidės liko neutralūs, nepalaikydami nei vienos pusės.

Venera (deivė)

Romėnų mitologijoje **Venera** (lot. Venus) – meilės, aistros ir sodų dievė. Amoro motina. Identifikuojama su graikų Afrodite, etruskų Turane, egiptiečių Izide, finikiečių Astarte, babiloniečių ir asirų Ištara.

Seniausia žinoma šventykla pastatyta 293 m. pr. m. e., rugpjūčio 18. Tą pačią dieną buvo švenčiama Vilia Rustica šventė, o balandžio 1 d. buvo švenčiama svarbiausia Venerai Vertikordijai skirta šventė Veneralija. 215 m. pr. m. e. pastatyta Veneros šventykla įamžinant romėnų pralaimėjimą Trasimenės upės mūšyje. Julijus Cezaris įvedė Veneros Genetrixės kultą, kur ji buvo motinystės ir šeimos deivė.

Europoje Renesanso epochos metu Venera tapo vienu populiariausių tapybos ir skulptūros objektų. Vaizduojama nuoga, natūrali. Dažnai gulinti ar stovinti ant kriauklės. Laikui bėgant žodis venera įgavo nuogos moters prasmę, visai nesiejant su romėnų deive (pvz., Venerinės ligos).

Venera vadinta Akidalija (lot. Acidalia)[1], pagal Bojotijos šaltinį, kuriame maudydavosi jos palydovės gracijos.

Neptūnas buvo garbinamas romėnų pirmiausia kaip arklių dievas, žirgų lenktinių sergėtojas. Turėjo šventyklą šalia lenktynių trasos, Circus Flaminius, Romoje (pastatyta 25 m. pr. m. e.), taip pat vieną Campus Martius vietovėje. Liepos 23 d. švenčiama Neptunalija skirta vandens dievams, daugiausia Neptūnui.

Atėnė (gr. Ἀθηνᾶ arba Ἀθήνη, dar žinoma kaip Paladė Atėnė) graikų mitologijoje – išminties, strategijos ir karo deivė. Vėliau meno, amatų, mokslo globėja. Ji – Dzeuso ir Mėtidės duktė. Romėnų mitologijoje Atėnės atitikmuo yra Minerva.

Gimimas

Apie Atėnės gimimą yra keletas versijų. Pagal vieną iš jų Atėnė yra Dzeuso ir Mėtidės duktė. Iškart po sugulimo su ja Dzeusas išsigando, nes buvo išpranašauta, kad Metidė susilauks už jį galingesnių vaikų. Dėl to jis Metidę pavertęs muse ir prarijęs. Kai Dzeusui po kažkiek laiko ėmė siaubingai skaudėti galvą, jis Hefaištui įsakė ją suskaldyti.

Netrukus iš jo praskeltos galvos, su kovos šauksmu ir kratydama ietį, išsiveržė Atėnė, kad net dangus ir motina žemė sudrebėjo. Jūros sujudo ir pasišiaušė purpurinėmis bangomis. Visas Olimpas pašiorpo nuo tamsiaakės deivės galios.

Kultas

Atėnė kaip dievybė, dar prieš ateinant į graikų mitologijos panteoną, jau buvo garbinama Egėjo jūros šalių gyventojų. Jos vardo kilmė yra kildinama dar iki graikiškojo varianto ir tikroji reikšmė yra nežinoma. Pagal padavimą ginče dėl teisės suteikti miestui vardą nugalėjusi Poseidoną ir Atėnai gavo savo vardą. **Atėnė** buvo laikoma Atėnų miesto globėja, čia Atėnės kultas buvo valstybinis. Savo populiarumu net varžėsi su Dzeuso kultu. Jos garbei mieste buvo pastatyta šventykla.

Buvo laikoma valstybės įkūrėja, kariško vežimo ir laivo išradėja. Išmokė graikus verpimo, audimo ir kulinarijos paslapčių. Be to **Atėnė** įsteigė įstatymus ir Areopagą – aukščiausią teismą Atėnuose.

Mitai

I a. pr. m. e. Atėnės skulptūra Luvre

Atėnė globėjiškai padėdavo tik teisingiems kariams. Ji gelbėjo Prometėjui ir Herakliui, taip pat globojo argonautus, Odisėją, Achilą ir Persėją.

Pagal mitą Medūza iš pradžių buvusi graži moteris. Poseidonas ją išprievartavo Atėnės šventykloje. Sužinojusi šventyklos išniekinimo įvykį, Atėnė bausdama pakeitė Medūzą, kad jos išvaizda atitiktų jos seserų gorgonių. Medūzos plaukai pavirto gyvatėmis ir nuo jos žvilgsnio visi gyvieji pavirsdavo akmeniui. Ji buvo ištremta už Hiperborėjos žemių. Kai Persėjas nugalėjo gorgonę Medūzą, jos galvą atsidėkodamas padovanojo Atėnei, kuri, ja papuošė savo skydą.

Mite apie Arachnę, moteris vardu Arachnė gyrėsi esanti geriausia audėja, geresnė net už deivę Atėnę. **Atėnė** jai pasirodžiusi apsimetusi sene ir liepusi gailėtis dėl savo poelgio, bet ši vietoje to metusi iššūkį pačiai Atėnei. Tada **Atėnė** priėmusi iššūkį ir laimėjusi varžybas. Arachnė slegiama kaltės ir apmaudo mėginusi nusižudyti, bet Atėnė pavertė ją voru.

Poseidonas (gr. Ποσειδῶν) graikų mitologijoje – vyriausias jūrų dievas. Jis taip pat yra žemės drebėjimų ir arklių dievas. **Poseidonas** yra Krono ir Rėjos sūnus. Romėnų atitikmuo – Neptūnas, etruskų – Netunas.

Homeras (gr. Ὅμηρος) – pirmasis Europos poetas. Išmintingas, senas, aklas dainius – tokį jo paveikslą buvo susikūrę Antikos žmonės ir perdavė jį vėlesnėms kartoms.

Kadaise septyni miestai varžėsi dėl teisės vadintis Homero tėvyne, bet ilgainiui ginčas neteko prasmės, nes dainius tapo visų graikų, o vėliau ir visos žmonijos poetu. Antika šį vardą tardavo su didele pagarba, nes Homerą laikė ne tik pirmuoju poetu, bet ir pirmuoju mokytoju, filosofu ir nesvyruodamas pridėdavo prie jo vardo epitetą „dieviškasis“. Tobulu epinės kūrybos pavyzdžiu Homero poetas laikė Aristotelis.

Žymusis Homero biustas buvo sukurtas Aleksandrijoje. Nuo Homero mirties buvo praėję 600–700 metų. Suprantama, kad skulptorius didžiojo poeto nebuvo matęs ir nežinojo, kaip jis iš tikrųjų atrodė. Tačiau kodėl jis nusprendė, kad Homeras buvo aklas? Kaip neregys poetas galėjo sukurti didingus literatūros kūrinius, kuriuose skaitytoją žavi tokia spalvinga vaizdinių paletė? Iš „Iliados“ ir „Odisejos“ puslapių taip ir trykšta spalvų gausa: juodų antakių Dzeusas, šviesiaakė Atėnė, šviesiaplaukis karalius Menelajas, rudaplaukis karys Achilas, juodaakė gražuolė Briseidė ir t. t. Stebina ir metalų spalvos apibūdinimas: alavas – baltas, varis – rausvas, geležis – žila. Tai puikūs poetiniai palyginimai. Norint sukurti tokius palyginimus, pastebėti detales, reikalingas geras regėjimas. Žurnale „Наука и жизнь“ rašoma, kad Homero poemos liudija, jog pirmasis pasaulio poetas buvo daug pastabesnis už mus visus. Jo regėjimas turėjo būti tikrai puikus.[1]

Atsiradus filologijos mokslui (III–II a. pr. m. e.), Zenodotas Efesietis, Aristarchas Samotrakietis, Aristofanas Bizantietis ir kiti leido Homero veikalų komentarus, aiškindami realijas, pasenusius žodžius, mitologijos dalykus, taisydami dėl daugybės perrašinėjimų atsiradusias klaidas, nurodinėdami kai kuriuos nuoseklumus. Pagal graikų abėcėlės raidžių skaičių kiekvieną poemą jie suskirstė į dvidešimt keturias giesmes. Tuomet ir vėliau pasirodė alegorinių Homero aiškinimų (Kratesas – II a. pr. m. e.; Porfirijus – III m. e. a.), bet visi minėti darbai neneigė nei Homero buvimo, nei jo autorystės. Šiokių tokių abejonių dėl abiejų poemų priklausymo Homerui buvo pareiškę gramatikai Ksenonas (III–II a. pr. m. e.) ir Helanikas (III a. pr. m. e.), bet jų teiginius specialiu veikalu atrėmė Aristarchas.[2]

Homeras sukūrė du epus: „Iliadą“ ir „Odiseją“, kurie yra svarbūs senovės graikų mitologijos šaltiniai. XVIII amžiuje suabejota jo autoryste, poemų vieningumu ir net poeto egzistavimu. Taip atsirado vadinamasis „Homero klausimas“. Vėliau būta įvairių nuomonių. Paskutiniaus XX a. amžiaus dešimtmečiais dauguma tyrinėtojų buvo įsitikinę, jog abi poemos sukurtos to paties autoriaus pagal vieningą planą, o kai kurie mano, kad poemos užrašytos paties Homero, kad jos nėra sakininės kūrybos rezultatas. Jokių žinių apie Homero gyvenimą neišliko. Manoma, kad jis gyveno VIII a. pr. m. e.

Eliziejaus laukai – Rojus, skirtas didvyriams, kuriems dievai suteikė nemirtingumą. Manoma, kad kilo iš miniečių tikėjimo. Homeras savo užrašuose mini, kad **Eliziejaus laukai** yra tobulos palaimos šalis Žemės krašte, ant Okeano krantų. Panašiai ir Hesiodas apibūdina Palaimintąsias salas. Ankstyvieji autoriai mini, kad į Eliziejaus laukus patekdavo tik tie, kuriems dievai suteikdavo nemirtingumą. Tačiau Hesiodo laiku **Eliziejaus laukai** tapo vieta, kur patenka palaimintieji. Ir tik nuo Pindaro pradėta teigti, kad ten patekdavo dorai gyvenę žmonės.

Faraonas – Senovės Egipto valdovo titulas, naudotas ikirikščioniškoje ir ikimusulmoniškoje epochoje.

Terminas hieroglifais

„Didieji namai“

Graikų k. Pharaos

Manoma, kad žodis faraonas kilo iš egip. Per’ao 'Didieji namai'. Graikai egiptiečių „Per’ao“ ėmė tarti „Pharaos“. 12 dinastijos pabaigoje ir vėliau linkint sveikatos sakyta: „Tegu jis gyvena klestėdamas ir būna sveikas“ prie šių žodžių buvo pridedama kreipinys „Didieji namai“ nors dar tais laikais jis tereiškė tik rūmus ar kiemą. Ankstyviausias žinomas pavyzdys, kur šis titulas iš tiesų reiškė valdovą, yra Amenhotepo IV laiškas, kuris yra adresuotas: „Faraone, tegu jo didenybė gyvena klestėdamas ir būna sveikas.“ Nuo 19 dinastijos ir vėliau šis terminas naudotas retkarčiais tik kaip „jo didenybė“.

Pagal senovės egiptiečių tikėjimą, faraonas buvo laikomas Saulės dievo Horo sūnumi ir vesdavo tik dieviškos kilmės žmogų (beveik visada savo seseris). Senojoje ir Vidurinėje karalystėje faraonai buvo garbinami kaip dievai, o nuo Naujosios karalystės laikų jų galia ir prestižas ėmė tirpti, galiausiai jie imti laikyti tik valdančiais šalį asmenimis.

Paskutinis tikras faraonas buvo Psametichas III (526–525). Po jo valdę Persijos bei Makedonijos valdovai titulą „faraonas“ naudodavo tik kaip simbolinį galios demonstravimą.

Briliantas – apdirbtas deimantas, turintis ne mažiau kaip 57 briaunas.

Briliantų istorija

Apie briliantus yra sukurta begalė legendų ir mitų – nuo deimantų slėnių saugomų gyvačių iki paslaptingų briliantų suteikiamų galių.

Briliantai rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėti maždaug prieš 3000 metų Indijoje, kur jie buvo vertinami dėl savo savybės išskaidyti šviesą.

Viduramžiais briliantai kurį laiką buvo naudojami medicininiams tikslams. Taip ankstyvaisiais viduramžiais naudodamasis briliantais nesėkmingai bandė gydytis popiežius Klementas. Briliantų populiarumas viduramžiais augo ir dėl atrastų didelių deimantų, pvz., „Mėlynosios vilties“.

Vėliau didesnis dėmesys būdavo skiriamas brilianto vertei, negu jo mistinėms galiomis. Siekdami apsaugoti kasyklas nuo vagysčių jų savininkai skleidė gandus, kad neapdirbti deimantai yra nuodingi.

Šiomis dienomis, briliantai naudojami kaip brangakmeniai papuošalams arba kaip talismanai, turintys mistinių galių.

Iki šiol Indija išlieka tarp pirmaujančių šalių pagal deimantų apdirbimą.

Charakteristika

Yra keturi brilianto vertinimo kriterijai – 4C („keturių C“) klasifikacija: Cut (išpjovimas, šlifavimas), Clarity (skaidrumas, forma), Color (spalva), Carat (svoris, karatai).

Kiekvienas akmuo lyginamas su etalonais ir gaunamas atitinkamas indeksas. Pagal Amerikoje priimtą skalę brilianto spalva reiškia raidėmis, pagal rusišką – skaičiais nuo 1 iki 9. Kuo didesnis skaičius, tuo tamsesnis akmuo.

Išpjovimas[taisyti | redaguoti kodą]

Diamond cut history.png

Išpjovimas tai charakteristika, apimanti brilianto proporcijas, briaunų kokybę ir kt. Brilianto išpjovimo kokybė gana stipriai lemia tokias charakteristikas, kaip blizgesys.

Briliantai gali būti išpjauti įvairių formų, tai priklauso tik nuo meistriškumo. Kiekviena forma yra sukurta, kad išryškintų tam tikras brilianto charakteristikas. Optimalus briaunų skaičius – 57, bet prieš pradėdamas šlifuoti juvelyras turi suteikti briliantui geometriškai taisyklingą formą – apskritimo, ovalo, kriaušės. Nuo šlifavimo kokybės priklauso, kaip akmuo žaižaruos. Apvalus akmuo labiausiai išryškina deimanto pranašumus, o stačiakampis ar ovalus sumažina atspindimos šviesos kiekį. Atitinkamai apvalus briliantas 30-50 % brangesnis.

Tradicinės briliantų formos:

Round – apvalus briliantas, kurį sudaro 57 arba 58 briaunos

Oval – ovalo formos

Marquise – Ovalo, nusmailėjančiais galais formos. Karaliaus Liudviko XIV užsakymu sukurta forma markizei De Pompadur

Pear – kriaušės formos

Emerald – stačiakampio formos

Princess – kvadrato formos

Radiant – kvadrato ar stačiakampio formos su nukirstais kampais

Asscher – aštuonkampio formos

Sutinkami įmantrių formų briliantai:

Heart – širdelės forma

Butterfly – drugelio forma

21Cn – XXI amžius ir kt.

Skaidrumas[taisyti | redaguoti kodą]

Beveik visi briliantai turi natūralių įskilimų, priemaišų, kurios blogina jo skaidrumą, o tuo pačiu blizgesį. Pagrindinis brilianto kokybės kriterijus – jo švarumo laipsnis (dėmelių dydis), kuris nustatomas pagal specialią skalę.

Jei adata pradurtume popieriaus lapą, o paskui skylę padalytume į 4 dalis, gautume antruoju numeriu pažymėtą intarpo dydį. Kuo didesnis skaičius, tuo pastebimesnis defektas. Briliantų skaidrumas turi būti nustatytas naudojantis 10 kartų didinančia lupa.

Pagal Aukščiausią briliantų tarybą (HRD) briliantai pagal skaidrumą klasifikuojami:

LC – visiškai skaidrus briliantas.

VVS1/VVS2 (very very slight included) – įskilimai, intarpai, oro burbuliukai matomi 10 kartų didinančia lupa ir tik patyrusio gemologo.

VS1/VS2 (Very slight included) – defektai matomi 10 kartų didinančia lupa, plika akimi dar nepastebimi.

SI1/SI2 (Slight included) – defektus plika akimi gali pastebėti tik patyręs gemologas.

P1/P2/P3 – aiškiai matomi defektai, juos gali pastebėti kiekvienas.

Spalva[taisyti | redaguoti kodą]

Brilianto spalva gali kisti nuo visiškai baltos iki geltonos arba rudos. Randami rausvi, melsvi akmenys. Tačiau labiausiai vertinami absoliučiai vaiskūs ir be jokių defektų brangakmeniai. Taip pat yra spalvotų briliantų (Fancy colour). M/Z nėra fancy colour deimantai, nors atsiranda taip manančių.

Spalva graduojama naudojant abėcėlės raides nuo D iki Z:

D – EXC. WHITE+ (Tobulai baltas+)

E – EXC. WHITE (Tobulai baltas)

F – RARE WHITE+ (Labai baltas+)

G – RARE WHITE (Labai baltas)

H – WHITE (Baltas)

I/J – SLIGHTLY TINTED WHITE (Baltas su silpnu atspalviu)

K/L – TINTED WHITE (Baltas su atspalviu)

M/Z – TINTED COLOUR (Gelsvo atspalvio)

Svoris[taisyti | redaguoti kodą]

Brilianto svoris matuojamas karatais (angl. carat, santrumpa ct.) (nemaišyti su aukso grynumu). Vienas karatas lygus 0,2 gramo. Pavadinimas kilęs iš saldžiosios ceratonijos (*Ceratonia siliqua*, angl. carob) sėklų pavadinimo, nes senovėje šias sėklas naudojo kaip svarelius, o jų svoris būna labai artimas, vidutiniškai 0,2 gr. .

Gamtinių deimantų dydis labai įvairus. Tarp tūkstančių mažyčių grūdelių pasitaiko gana stambių kristalų, sveriančių šimtus ar net tūkstančius karatų.

Dideli deimantai randami itin retai. Kartais didelius deimantus tenka pjaustyti į daugiau dalių, taip gaunant mažesnius, bet geresnės kokybės briliantus (išgaunamas didesnis blizgesys ir skaidrumas).

Didžiausi briliantai[taisyti | redaguoti kodą]

Cullinan I – rastas 1905 metais PAR (3106 ct). Priklausė serui Thomas Cullinan. Į 3 dalis nušlifavo broliai Asscher iš Amsterdamo. Didžiausia dalis – „Cullinan I“ arba „Didžioji Afrikos žvaigždė“ – yra didžiausias pasaulyje briliantas (530,2 ct).

Cullinan II („Mažesnioji Afrikos žvaigždė“) – antras pasaulyje (317,4 ct) briliantas. Jis yra Britų Karūnoje. Abu Kulinanai yra Londono Taueryje.

Hope – didelis mėlynas briliantas. Rastas Kollur kasykloje (Golconda, Indija) ir grubiai aptašytas pradžioje buvo 112,19 ct. Nusipirko jį prancūzų pirklys Jean-Baptiste Tavernier ir 1668 m. pardavė karaliui Liudvikui XIV. Sieur Pitau pakartotinai nušlifavo ir pagamino 67,12 ct. Pavadintas „Mėlynas karūnos deimantas“ arba „Prancūzų mėlynasis“. Ant kaklo kaspino aptaisyta auksu jį nešiojo karalius. Kai Liudvikas XVI ir Marija Antuanetė po Prancūzų revoliucijos pateko į nelaisvę, briliantas buvo pavogtas. 1812 m. turbūt jis pasirodė Londone kaip „Hope“ (Vilties deimantas). Jį įsigijo karalius Jurgis IV, o po jo mirties 1830 m. už skolas parduotas privačiai. 1839 m. pasirodė Henry Philip Hope kolekcijoje. 1909 m. Pierre Carten. 1958 m. Harry Winston padovanojo Smitsono Institutui (Smithsonian institute). Per paskutinę ekspertizę jis buvo 45,52 ct ir pavadintas „Fancy dark graysh - blue“.

Koh-i-noor – karališkosios Britanijos šeimos 108 ct deimantas. Išvertus iš persų kalbos reiškia „šviesos kalnas“. Pirmasis žinomas savininkas Malvos radža, Mogulų įpėdinis. „Koh-i-noor“ pavadinimą gavo, kai atiteko Nadir Šachui (Persija). Po jo nužudymo atiteko Ahmad Šachui (Afganistanas). Britanijos karalienei Viktorijai atiteko 1849 m. Princas Albertas liepė nušlifuoti ir taip jis sumažėjo nuo 186 iki 108 ct. 1936 m. buvo naujojoje Karalienės Elžbietos (Motinos) karūnoje. Pasak legendos, šis akmuo neša nelaimes jos turėtojui vyrui. Indija reikalauja grąžinti deimantą.

Millenium star – priklauso DeBeers. Rastas Zaire (Mbuji Mayi regionas) 1990 m. buvo 777 ct. Dabar – 203,04 ct. Pirmą kartą Millennium kolekcija demonstruota 1999 m. su dar 11 deimantų, kurie buvo rasti kartu.

Centenary – 273,85 ct kriaušės formos deimantas.

Orlovas – 199,6 ct melsvai žalias deimantas, rastas Indijoje XVII a. Jis buvo nušlifuotas šacho Džehano nurodymu. 1773 m. Amsterdame jį nusipirko kunigaikštis Grigorijus Grigorjevičius Orlovas ir padavanojo Rusijos imperatorienei Jekaterinai II. Šis briliantas su apšonu įtvirtintas Rusijos valstybės skeptre. Dabar saugomas Maskvoje, deimantų fonde.

Didysis Mogolas rastas 1650 m.

Įdomi ir naudinga informacija apie eilėse vartojamus spalvingus žodžius

